

La Vièrja de Tonatèth a Gondrin

I aveva un còp de cap a 1600 ua hamieras de las maishantas. Ivèrn , Prima e adara un sequèr e un caumàs que grasilhava tot. Nada èrba tau bestiar, nada recolta a esperar...

Un auelheròt, de l'ostau Lartet, miava las suas bestias deu costat de la coma de Tonatèth. Que cercava en aqueth lòc fresc quauquas verduras tau son tropeth. Eth, que cerca ens las segas quauquas granetas o frutas tà apazimar lo son vente curat ; arren... tot qu'es usclat e lo dròlle de's botar a plorar tan la hami lo tarruca. Que va s'estangar devath lo gran om quan, d'un còp, aqueth aubre deus majestuós, qu'es bota a lutzejar coma s'anava cramar. E d'aquera lutz enlusernanta, appareish pauc a pauc ua forma umana, ua dauna, ua beròia dauna, plan vestida d'ua pelha blanca, immaculada. Qu'arrisola e que's bota a parlar au mainat estalabornit, los uelhs enqüera negats de plors :

- Diga'm, Migòt, qu'as donc a plorar ?
- Dauna, qu'ei hami, n'i a pas arren a minjar a casa, brica de pan. Qu'em tots aganits, pròche de passar...
- Torna-t'en. Daubrirà la caisha e i trobaràs pan. E t'ac disi, d'ara enlà, jamès lo pan non mancarà pr'aci.
- Mes, Dauna, quin etz, vos coneishi pas !
- Que soi la Santa Vierja, diràs a mossu curè que voi que hascon aci ua gleisa e qu'i vengon en romiatge.

L'aulhèr aveva secar sons plors. E coma era venguda, a docetas, la dauna desaparegut.

Lo dròlle, a huta, s'en torna a l'ostau, draubeish la caisha... Qu'es conhida de pan ! La dauna a pas mentit... Tot tremolar, enqüera encantat, que s'en va contar çò qu'a vist e entenut a Mossu curè. Mes aqueth, mescredent, lo çaça, e l'i hèr defensa de soscar e de parlar d'aquò.

Quauques dias en tot seguir, a sorelh coc, om veng quèrrer Mossu curè ende balhar los sacraments a ua malauda a Brunet. Que's preng las santas òlis, sera lo son chivau e s'encamina.

Arrivat davant l'om de l'aparescuda, lo chivau s'arresta, trepeja, e arrefusa d'avançar. Lo cavalier pica, trona, arren, la cavala demora ...

Mossu Curè realiza qu'es davant l'arbre on l'aulheròt as dit d'aver vist la Vierja... Qu'i ved coma un signe deu cèu. E en tot s'arcastar de la sua mescrença, se promet de hèr çò qu'a demandat la Dauna e de hèr bastir ua capera aqui.

Alavetz, lo chivau shens i diser arren que's botar en marcha, e lo curè pòt hèr lo son dever.

En tot seguir ua estatua de la vierja es hicada en un horat curat en la cama de l'om.

Qu'es atau que, desempuish aqueth temps, romiatges s'encadenan cad'annada, majament lo 15 d'agost. Fòrças gens vengon s'i maridar o hèr baptiar los nenets en aqueth lòc patziu.

